

LASTEN AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINNAN KEHITTÄMINEN JA YHTEISTYÖ KUNNAN KANSSA

Kirkolla on pitkät perinteet sekä monipuolista kokemusta ja osaamista koululaisten iltapäivätoiminnan järjestämisestä. Seurakunnat ovat olleet tällä alueella keskeinen toimija kuntien kanssa. Seurakunnat ovat organisoineet toimintaa joko itsenäisesti tai yhteistyössä kuntien ja järjestöjen kanssa.

Kirkon iltapäivätoiminnalla on sekä kasvatuksellinen, ennaltaehkäisevän diakoninen että syrjäytymistä ehkäisevä painotus. Seurakunnilla on ollut osoittaa tähän työhön ammatillisesti koulutettua työvoimaa.

Aamu- ja iltapäivätoimintaa koskeva lainsäädäntö ja ohjeistus muuttuu. Seuraavassa selostetaan keskeisiä muutoksia. Liitteenä ovat muuttuneet lait, asetus sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet. Uudet säännökset tulevat pääsääntöisesti voimaan 1.8.2004 lähtien.

Laki perusopetuslain muuttamisesta (1136/2003), laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (1137/2003), laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain muuttamisesta (1138/2003)

Lain mukaan kunta voi järjestää aamu- ja iltapäivätoimintaa oman päätöksensä mukaan, mutta sillä ei ole siihen velvollisuutta. Kunta voi järjestää toimintaa itse tai hankkia palveluita muulta julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta tai avustaa palvelujen tuottajaa. Kunnalla on koordinaatiovastuu, joten toiminnan järjestäjänä voi olla esimerkiksi seurakunta, järjestö tai yksityisyrittäjä. Lain mukaan kunnille aletaan myöntää valtionosuutta toiminnan järjestämiseen.

Edellä mainituissa laeissa keskeisiä näkökohtia ovat:

- Aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteena on tukea kodin ja koulun kasvatustyötä sekä lapsen tunne-elämän kehitystä ja eettistä kasvua. Lisäksi sen tulee edistää lasten hyvinvointia ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä ennaltaehkäistä syrjäytymistä ja lisätä osallisuutta. Toiminnan tulee tarjota lapsille monipuoliset mahdollisuudet ohjattuun ja virkistävään toimintaan sekä mahdollistaa lepo rauhallisessa ympäristössä, ammattitaitoisen ja tehtävään soveltuvan henkilön valvonnassa.
- Peruskoulun 1. ja 2. luokan oppilaille sekä erityisopetuksessa oleville (laki 1136/2003, 8 b luku, 48 b §) tarjotaan heidän tarvitsemaansa aamu- ja iltapäivätoimintaa 1.8.2004 lähtien kunnan päättämässä laajuudessa.

- Aamu- ja iltapäivätoimintaa tulee tarjota 570 tuntia koulun työvuoden aikana kullekin toimintaan osallistuvalla lapsella, arkipäivisin, pääsääntöisesti klo 7-17 välisenä aikana. Tämä tarkoittaa noin 3 tuntia/päivä. Kuukausimaksun enimmäismäärä on 60 e. Maksuvapautus voidaan myöntää.
- Valtionosuutta (57%) maksetaan kunnille, jotka ohjaavat rahoitusta myös muille toiminnan järjestäjille (esim. seurakunnille).
- Jos kunta hankkii aamu- ja iltapäivätoiminnan palveluja muilta palvelujen tuottajilta (esim. seurakunnilta), kunnan tulee pyytää aamu- ja iltapäivätoimintaa hoitavalta henkilöltä rikosrekisteriote.

Kirkkohallitus pitää hyvänä sekä työn kattavuuden ja laadun kehittämisen kannalta tärkeänä sitä, että kunta voi hankkia aamu- ja iltapäivätoiminnan palvelut muun muassa seurakunnilta. Seurakunnat voivat edelleen käyttää osaamistaan tällä alueella ja myös lisätä toimintaa. Seurakunnan on mahdollista tehdä ostopalvelusopimus kunnan kanssa tai anoa kunnalta avustusta omaan aamu- ja iltapäivätoimintaansa. Myös avustusratkaisujen yhteydessä on paikallaan solmia kirjallinen sopimus. Sekä ostopalvelu- että avustussopimus voidaan laatia useammaksi vuodeksi kerrallaan. Sopimusten ei kuitenkaan pidä pohjautua ainoastaan taloudellisiin näkökohtiin, vaan eniten huomiota on kiinnitettävä toiminnan laatuun. Toimintaa tulee myös arvioida. Seurakunnat voivat edelleen järjestää aamu- ja iltapäivätoimintaa itsenäisesti, mikäli päätyvät tähän ratkaisuun.

Mikäli seurakunnan aamu- ja iltapäivätoiminta on laajempaa kuin kolme tuntia/päivä, ylimenevä osuus ei ole lain säädösten piirissä. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että ylimääräisiltä tunneilta seurakunta voi periä haluamansa suuruista kuukausimaksua.

Turvallinen ja hyvä toimintaympäristö on tärkeää toiminnassa. Useimmilla seurakunnilla on hyviä, rauhallisia ja lasten käyttöön tarkoitettuja tiloja sekä kokemusta toiminnan käytännön järjestelyistä, kuten asianmukaisen välipalan tarjoamisesta.

Monilla paikkakunnilla aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämisessä on toimivat käytännöt, joissa seurakunnalla on oma keskeinen roolinsa. Yhä useamman seurakunnan kannattaisi harkita hakeutumista aamu- ja iltapäivätoiminnassa yhteistyöhön kunnan kanssa. Neuvottelut kunnan kanssa aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämisestä on syytä käynnistää mahdollisimman pian, sillä asia on nyt erittäin ajankohtainen. Kuntiin lähetetään 15.3.2004 kysely, sitoutuvatko ne toteuttamaan laissa tarkoitettua aamu- ja iltapäivätoimintaa valtion rahoitusosuuden turvin. Kuntien on tämän hetkisen tiedon mukaan vastattava huhtikuun puoliväliin mennessä.

Valtioneuvoston asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen muuttamisesta (115/2004)

Aamu- ja iltapäivätoiminnassa ohjaajana toimimaan on kelpoinen, joka on suorittanut tehtävään soveltuvan korkeakoulututkinnon, opistoasteen tutkinnon, ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon ja jolla on koulutuksen yhteydessä hankittu tai kokemuksella osoitettu taito toimia lapsiryhmän ohjaajana taikka jolla on kelpoisuus antaa luokanopetusta, esiopetusta, erityisopetusta tai aineenopetusta tai toimia oppilaanohjaajana.

Ohjaajaksi on kuitenkin 31.7.2009 saakka kelpoinen myös henkilö, jolla on koulutuksella tai kokemuksella hankittu riittävä taito toimia lapsiryhmän ohjaajana ja soveltuvuus tehtävään.

Enemmistö seurakunnan lapsi- ja nuorisotyön henkilöstöstä on jo nykyisellään kelpoinen aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajaksi. Niiden, joilla kelpoisuusasetuksen edellyttämää koulutusta ei ole, kannattaa viiden vuoden kuluessa suorittaa näyttötutkinto. Kurssimuotoisen lastenohjaajakoulutuksen käyneet voivat toimia aamu- ja iltapäivätoimintaryhmän itsenäisenä ohjaajana 31.7.2009 saakka. Sen jälkeen he voivat toimia ainoastaan kelpoisuusehdot täyttävän ohjaajan työparina.

Opetusministeriön kanta on se, että jokaisella lapsiryhmällä tulee olla vähintään yksi ohjaaja, joka täyttää edellä mainitut kelpoisuusvaatimukset. Kirkon aamu- ja iltapäivätoimintatyöryhmän suositus on, että seurakuntien aamu- ja iltapäivätoiminnassa olisi pääsääntöisesti kaksi ohjaajaa enintään 20 lapsen ryhmässä ja mikäli ohjaajia on vain yksi, lapsia ryhmässä olisi enintään 10.

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet

Opetushallitus on päättänyt laissa tarkoitetut aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet, joiden mukaan toiminnalle on ominaista monipuolisuus, tarvelähtöisyys ja vapaaehtoisuus. Yksityiskohtaiset sisällöt määrittelevät ja valitsevat toiminnan järjestäjä (kunta) ja toteuttaja (esim. seurakunta). Toiminnan yksityiskohtaisiin sisältöihin vaikuttavat paikalliset olosuhteet ja tarjonta, toteuttajien omat vahvuudet, painotukset sekä käytännön mahdollisuudet. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi Nuoren Suomen aamu- ja iltapäivätoiminta saa olla liikuntapainotteista ja vastaavasti seurakuntien toiminnassa kristillisellä kasvatuksella on oma luonnollinen sijansa.

Sisällöt tulee suunnitella siten, että toiminta muodostuu lapsen kannalta ehyeksi ja monipuoliseksi kokonaisuudeksi, joka tarjoaa sosiaalista vuorovaikutusta, esteettisiä kokemuksia, vireyttä edistävää liikuntaa ja ulkoilua sekä mahdollisuuden myös omaan toimintaan, rentoutumiseen ja lepoon.

Lisätietoja aamu- ja iltapäivätoiminnasta antaa Kirkkohallituksessa varhaiskasvatussihteeri Heljä Petäjä, p. (09) 1802 349, helja.petaja@evl.fi.

KIRKKOHALLITUS

Risto Junttila

Seppo Häkkinen

ISSN 0781-9501

Painopaikka: Kirkkohallituksen monistamo